


МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Спеціальність 101 «Екологія»

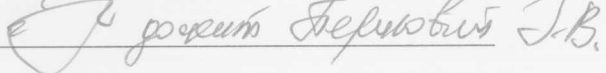
Допускається до захисту
Зав. кафедри загальної екології та екотрофології,
професор,  В.В. Лавров
« 28 » травня 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Фіторізноманіття органічного ландшафту Київської області

Виконала: Курта Аліна Миколаївна 

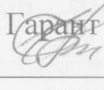
Керівник: доцент Грабовська Тетяна Олександрівна 

Рецензент:  Сергій Сергійович С.В.

Я, Курта Аліна Миколаївна, засвічую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Спеціальність - 101 «Екологія»

Затверджую
 Гарант ОП «Екологія»
 Харгізиш В.М.
 вчене звання, ініціали
 «07» 09 2023р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу здобувача

Курти Аліни Миколаївни

Тема: «Фіторізноманіття органічного ландшафту Київської області»


Затверджено наказом ректора № 189/К від 06.08.2023 р
 Термін здачі студентом готової випускної роботи в деканат до «19» 06 2023р.


Перелік питань, що розробляються в роботі:

- використання пестицидів у сільському господарстві;
- органічне виробництво
- агроландшафти Лісостепу України;
- бур'яни в агрофітоценозах;
- рослини полежахисних лісових насаджень;
- польова рослинність органічного ландшафту;
- сегетальні рослини поля;
- рослини екотонів між полями та лісосмугами.

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Дата виконання етапу	Відмітка про виконання
Огляд літератури	31.10.2022	Виконано
Методична частина	07.11.2022	Виконано
Дослідницька частина	02.06.2023	Виконано
Оформлення роботи	05.06.2023	Виконано
Перевірка на плагіат	05.06.2023	Виконано
Подання на рецензування	16.06.2023	Виконано
Попередній розгляд на кафедрі	20.06.2023	Виконано

Керівник кваліфікаційної роботи, доцент  Т.О. Грабовська

Здобувач  А.М. Курта

Дата отримання завдання «7» листопада 2022р.

РЕФЕРАТ

Курта А. М. Фіторізноманіття органічного ландшафту Київської області

У дипломній роботі представлений опис рослин у полезахисних лісосмугах і польової рослинності органічного ландшафту. Охарактеризовані основні види рослин, які зустрічалися у різних екосистемах, їх екологічні вимоги і життєві форми. Виявлена кількість видів рослин Сквирської дослідної станції у лісосмузі, екотоні і на полях. В результаті досліджень проаналізовані особливості поширених рослин. Враховуючи отримані дані, можна приймати обґрунтовані рішення щодо розміщення інфраструктури, виділення територій для розвитку певних галузей промисловості і сільського господарства, а також встановлення правил та обмежень для діяльності, що може негативно впливати на довкілля.

Кваліфікаційна робота викладена на 63 сторінках комп'ютерного тексту, складається з 4 розділів, висновків, пропозицій виробництву, переліку використаної літератури із 48 джерел і додатку. Також кваліфікаційна робота ілюстрована 3 таблицями і 12 рисунками.

Ключові слова: агрофітоценози, бур'яни, пестициди, мінеральні добрива, органічне рослинництво, агроландшафт, полезахисні лісосмуги.

ANNOTATION

Kurta A. M. Phytodiversity of the organic landscape of the Kyiv region

The paper presents a description of plants in field protection forest belts and field vegetation of an organic landscape. The main types of plants found in various ecosystems, their ecological requirements and life forms are characterized. The number of plant species of the Skvyra research station in the forest belt, ecotone and fields was revealed. As a result of the research, the features of common plants were analyzed. Taking into account the received data, it is possible to make informed decisions about the placement of infrastructure, the allocation of territories for the development of certain branches of industry and agriculture, as well as the establishment of rules and restrictions for activities that may have a negative impact on the environment.

The qualification work is laid out on 54 pages of computer text, consists of 4 chapters, conclusions, proposals for production, a list of used literature from 48 sources, also illustrated with 3 tables and 12 figures.

Key words: agrophytocenoses, weeds, pesticides, mineral fertilizers, organic crop production, agrolandscape, field protection forest belts.

ВИСНОВКИ

1. У полезахисних лісосмугах, було виявлено 93 види рослин, які належать до 38 родин. Загальна кількість багаторічних видів становить 69%, а однорічних - 31%. Найбільш поширеними родинами були Rosaceae (13 видів), Asteraceae та Poaceae (по 11 видів). Близько 25% рослин в лісосмугах є лісовими рослинами, 24% - рудеральними видами, а 43% є перехідними формами рудеральної рослинності. Пратантів у лісосмугах менше - 9%, але разом з перехідними формами вони становлять 27%. Це свідчить про те, що лісосмуга має ознаки деградації, так як багато рослин у ній є бур'янами.

2. На екотонах між полями та лісосмугами спостерігається особлива рослинність, яка включає види, притаманні як полям, так і лісосмугам. В загальному, було зафіксовано 64 види рослин (табл. 3.3), які належать до 30 родин. У екотонах переважають багаторічні рослини (69%), однакова кількість багаторічних і однорічних видів була відзначена для родини Asteraceae. Родина з найбільшою кількістю видів в екотонах - Asteraceae (11 видів), а також були представлені родини Brassicaceae, Caryophyllaceae, Convolvulaceae, та Poaceae.

3. В екотонах між полями та лісосмугами спостерігається сумісність видів, яка вказує на наявність елементів 2 типів середовищ. Наприклад, деякі види з родини Asteraceae можуть зустрічатися і у відкритих полях, і в лісосмугах. Це свідчить те, що екотони є важливими ділянками, що забезпечують зв'язок між різними середовищами і сприяють збереженню фіторізноманіття.

4. Екотони, поля та лісосмуги є важливими компонентами ландшафту, які мають свою унікальну рослинність, здатність до адаптації до різних середовищ і виконують важливі екологічні функції. Збереження та охорона цих територій є важливим завданням для збереження природного різноманіття та екологічної стійкості.

ПРОПОЗИЦІЇ ВИРОБНИЦТВУ

Пропозиції для Сквирської дослідної станції органічного виробництва ІАП НААН можуть бути такими:

1. Виконання досліджень з метою виявлення і випробування нових сортів рослин та гібридів, які відповідають принципам органічного виробництва. Це дозволить покращити асортимент культур, підвищити врожайність і стійкість до шкідників та хвороб.

2. Здійснення досліджень і впровадження нових екологічно чистих технологій вирощування, таких як використання біологічних методів боротьби зі шкідниками, компостування органічних відходів і т.д.

3. Дослідження і впровадження інноваційних методів ефективного використання ресурсів, таких як оптимізація поливу, використання органічних добрив і покривних культур для збереження ґрунту.

4. Організація навчальних програм, семінарів та конференцій для поширення інформації про органічне виробництво серед фермерів, садівників і громадськості. Поширення результатів досліджень і передача практичних знань щодо органічного виробництва може сприяти його розповсюдженню і популяризації.

Ці пропозиції допоможуть дослідній станції органічного виробництва активно впроваджувати нові технології, проводити дослідження та сприяти розвитку органічного сільського господарства. Такий підхід сприятиме створенню стійких та екологічно безпечних систем виробництва, що відповідають вимогам сучасного світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Федюшко М.П., Коваленко Д.В., Ковальова Ю.А. Екологічний вплив пестицидів на біологічне різноманіття агроєкосистем Північного Приазов'я України. Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова". Т. 21, 2019. С. 426–428. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/9922/1/Федюшко%20ЕКОЛОГІЧНИЙ%20ВПЛИВ%20ПЕСТИЦИДІВ.pdf>
2. Карпенко О.О., Муравкіна М. О. Оцінка еколого-економічних наслідків від нераціонального використання пестицидів на регіональному рівні. Економічні інновації. 2012. № 48. С. 140–148. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/67174/15/Karpenko.pdf?sequence=1>
3. Лоханська В.Й. Вивчення забруднення агроценозів пестицидами. Наукові доповіді НАУ.–2008–2 (10). 2008. С. 1-12. URL: <https://nd.nubip.edu.ua/2008-2/08lvioap.pdf>
4. Рошка Д. Екологічна оцінка рівня забруднення нітратами сільськогосподарської рослинної продукції Київської області : PhD Thesis. 2021. 96 с. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/55043/1/Рошка.pdf>
5. Білоус В. Проблеми використання засобів захисту в сучасних агротехнологіях. Матеріали I Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції "Сучасні технології агропромислового виробництва", м. Кропивницький, 19 листоп. 2020 р. 2020. С. 89–93. URL: <http://www.kntu.kr.ua/doc/science/zahody/zdob/2020/13-tez.pdf#page=89>
6. Карпіщенко О.І. Еколого-економічні проблеми використання мінеральних добрив. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. — №2. 2013. С. 5-11. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/33709/1/Karpishchenko_mineralni_dobryva.pdf
7. Бомба М.І., Бомба М.Я. Екологічні проблеми використання земель у зв'язку з антропогенною діяльністю. Вісник Львівського інституту економіки

і туризму. 2008. № 3. С. 190–194. URL: http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/visnuk_3%20Туризм.pdf#page=190

8. Горлова Д.В. Проблеми забезпечення екологічної безпеки при використанні мінеральних добрив: еколого-правовий аспект / Д. В. Горлова, Н. М. Обіюх // Актуальні проблеми аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права: теорія та практика : матеріали круглого столу, присвяченого до дня юриста України (БНАУ, 5 жовтня 2021 р.). – Біла Церква, 2021. – С. 35-40. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7748/1/Problemy_zabezpe.pdf

9. Цимбал Я.С., Бойко П.І., Мартинюк, І.В. Поєднання науки, освіти, практичного виробництва і справедливого продажу якісної органічної продукції (Матеріали XIII міжнародної науково-практичної конференції 23 червня 2022 року, Чабани). – Вінниця : ТОВ «Твори», 2022. С. 45-48. URL: https://zemlerobstvo.com/wp-content/uploads/2022/09/konferencia-combination-of-science_2022.pdf#page=45

10. Грабовська Т., Лавров В., Грабовський М. Чи варто довіряти органічній продукції? Екологічний вісник. Науково-популярний екологічний журнал. Вересень-жовтень. 2021. № 5(129). С. 22-26. URL: https://www.ecoleague.net/images/2021/%D0%95%D0%92_5-2021.pdf

11. Бутенко В., Ястребов П. Переваги органічного землеробства та стан його розвитку в Україні. Біоекономіка і аграрний бізнес, 2022, 13.3. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy/article/view/16558/14615>

12. Чайка Т.О. Розвиток виробництва органічної продукції в аграрному секторі економіки України : монографія / Т. О. Чайка ; під заг. редакцією д-ра економ. наук, проф. Н. М. Сіренко. — Донецьк : Вид-во «Ноулідж» (донецьке видділення). 2013. С. 352.

13. Грабовська Т.О., Лавров В.В. Політика органічного сільського господарства України – шлях до європейських стандартів. Аграрна політика

Європейського Союзу: виклики та перспективи: Київ: «Центр учбової літератури», 2019. С. 444–453.

14. Lavrov V., Grabovska T., Ternowyi Yu. Methodology, mechanisms and tools for substantiation of socio-ecological and economic benefits from the implementation of organic production. Monografia viacerých autorov: Geomanagement in organic agriculture. Vydavateľ: Európsky inštitút ďalšieho vzdelávania. Podhajska, Slovensko. 2019. P. 125–149.

15. Солодова І.С. Екологізовані технології вирощування продукції рослинництва. МОЖЕМО ЗМІНИТИ? 9. 2018. С. 139. URL: [https://www.udau.edu.ua/assets/files/legislation/2018/XX-zlit/Tezi-uchasnikiv-NH-zlotu-2018-\(1\).pdf#page=139](https://www.udau.edu.ua/assets/files/legislation/2018/XX-zlit/Tezi-uchasnikiv-NH-zlotu-2018-(1).pdf#page=139)

16. Сидор В.Д. Проблеми розвитку органічного рослинництва в Україні відповідно до вимог Європейського Союзу. 2019. С. 601–603.

17. Бурковська А.І. Виробництво органічної продукції в контексті продовольчої безпеки України. 2022. С. 9–11. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11429/1/9-11.pdf>

18. Писаренко В. Органічне землеробство: комплексний підхід до агротехнологій. Матеріали конференцій МЦТД, м. Луцьк, 3 берез. 2023 р. 2023. С. 80–84. URL: <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/452/461>

19. Амонс С.Е. Дослідження біологічного захисту рослин у системі органічного землеробства. Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток аграрної науки в умовах змін клімату та діджиталізації землеробства», м. Вінниця, 9–10 черв. 2022 р. С. 19–26. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/32153.pdf>

20. Коваленко І.М. Розвиток сталого екологічно орієнтованого сільськогосподарського виробництва в умовах глобалізації. Bulletin of Sumy National Agrarian University. The series: Agronomy and Biology, 2022, 47.1: С. 71-79. <https://snaubulletin.com.ua/index.php/ab/article/view/638/575>

21. Єгорова, Т.М.; Сапсай, Т.П. Особливості формування дисбалансу цинку у біогеохімічних ланцюгах агроландшафтів України. Таврійський науковий вісник. Сільськогосподарські науки, 2016, 96: С. 197-204. URL: http://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/96_2016/34.pdf
22. Кузьмішина І.І. Фітоценологія. Курс лекцій / Ірина Іванівна Кузьмішина. – Луцьк: Вежа-Друк, 2019. С. 41-50 URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/17180/1/курс_лекцій_фітоц_2019.pdf#page=41 .
23. Мірошник Н.В., Лавров В.В., Грабовський М.Б., Грабовська Т.О., Тесленко І.К. Порівняльний аналіз екологічної структури фіторізноманіття полезахисних лісосмуг на полях органічного та традиційного виробництва. Екологічні науки. Випуск 3 (30), 2020. С. 64-72. DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2020.eco.3-30.11>
24. Гапон С.В. Довідник з геоботаніки. Полтава : ФОП Кулібаба, 2022. С. 133
25. Загороднюк Н. Мохоподібні лісосмуг як компонент бріобіоти агроландшафтів півдня України. VI ботанічні читання пам'яті Й.К. Пачоського : Зб. тез доп. міжнар. наук. конф., м. Херсон, 19–22 трав. 2014 р. / ред. М. Бойко. Херсон, 2014. С. 28–30. URL: <https://t1p.de/1utww>
26. Lavrov V.V., Miroshnyk N.V., Grabovska T.O., Shupova T.V. 2021. Forest shelter belts in organic agricultural landscape: structure of biodiversity and their ecological role. Folia Forestalia Polonica, Series A – Forestry, 2021, Vol. 63 (1), P. 48–64. DOI: <https://doi.org/10.2478/ffp-2021-0005>
27. Лукіша, В.В. Проблеми полезахисних лісосмуг в агроландшафтах України в контексті змін клімату. Екологічні науки, 2013, №2. С. 64-68. URL: <http://www.ecoj.dea.kiev.ua/archives/2019/2/12.pdf>
28. Лісовий М. М.; Чайка В. М.; Міняйло А. А. Шляхи гармонізації концепції інтегрованого захисту рослин із Конвенцією про охорону біорізноманіття. Передгірне та гірське землеробство і тваринництво, 2009,

№51. С. 67-93. URL: <https://phzt-journal.isgkr.com.ua/previous-releases/Zbirnyk%2051%201.pdf#page=67>

29. Царик Й.В., Горбань І.М., Решетило О.С. Фактори загрози біорізноманіттю заповідних територій Українських Карпат, Розточчя та Західного Полісся : моногр. / ред. Й.В. Царика. Львів : Сполом, 2016. С. 78-86

30. Ліщук А.М., Парфенюк А.І., Городиська І.М. Екологічні ризики порушення оптимального співвідношення земельних угідь. Збалансоване природокористування, 2022, №2. С. 85-90 URL: <http://journals.uran.ua/bnusing/article/view/261255>

31. Кондратюк О., Чайка В. Біорізноманіття Київської області та чинники, що на нього впливають. «Екологія – філософія існування людства» : Зб. матеріалів доп. VII Міжнар. науково-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчен., м. Київ, 21–23 квіт. 2021 р. Україна, 2021. С. 66–68. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u341/zbirnik_dopovidey_2021.pdf#page=66

32. Якубенко Б., Чурілов А. Оптимізація агроландшафтів лісостепу України. Відтворення лісів та лісова меліорація в Україні: витоки, сучасний стан, виклики сьогодення та перспективи в умовах антропоцену : матеріали Міжнар. науково-практ. конф., присвяч. 100-річчю каф. відтворення лісів та ліс. меліорацій, м. Київ, 6–8 листоп. 2019 р. Київ, 2019. С. 145–146. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u186/tezu_konferencii.pdf#page=146

33. Чайка В. М. Стан біорізноманіття комах-дендробіонтів агроландшафтів Північного Лісостепу України та екологічні чинники, що його визначають. Передгірне та гірське землеробство і тваринництво, 2011, 53-2: С. 110-117. URL: <https://phzt-journal.isgkr.com.ua/previous-releases/Zbirnyk%2053%202.pdf#page=110>

34. Терещенко Ю.Є. Еколого-економічний стан землекористування Київської області. Проблеми збалансованого природокористування в агросфері : матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 2–4 листоп. 2016 р. Київ, 2016. С. 201–206. URL: <https://dspace.organic->

№51. С. 67-93. URL: <https://phzt-journal.isgkr.com.ua/previous-releases/Zbirnyk%2051%201.pdf#page=67>

29. Царик Й.В., Горбань І.М., Решетило О.С. Фактори загрози біорізноманіттю заповідних територій Українських Карпат, Розточчя та Західного Полісся : моногр. / ред. Й.В. Царика. Львів : Сполом, 2016. С. 78-86

30. Ліщук А.М., Парфенюк А.І., Городиська І.М. Екологічні ризики порушення оптимального співвідношення земельних угідь. Збалансоване природокористування, 2022, №2. С. 85-90 URL: <http://journals.uran.ua/bnusing/article/view/261255>

31. Кондратюк О., Чайка В. Біорізноманіття Київської області та чинники, що на нього впливають. «Екологія – філософія існування людства» : Зб. матеріалів доп. VII Міжнар. науково-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчен., м. Київ, 21–23 квіт. 2021 р. Україна, 2021. С. 66–68. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u341/zbirnik_dopovidey_2021.pdf#page=66

32. Якубенко Б., Чурілов А. Оптимізація агроландшафтів лісостепу України. Відтворення лісів та лісова меліорація в Україні: витоки, сучасний стан, виклики сьогодення та перспективи в умовах антропоцену : матеріали Міжнар. науково-практ. конф., присвяч. 100-річчю каф. відтворення лісів та ліс. меліорацій, м. Київ, 6–8 листоп. 2019 р. Київ, 2019. С. 145–146. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u186/tezu_konferencii.pdf#page=146

33. Чайка В. М. Стан біорізноманіття комах-дендробіонтів агроландшафтів Північного Лісостепу України та екологічні чинники, що його визначають. Передгірне та гірське землеробство і тваринництво, 2011, 53-2: С. 110-117. URL: <https://phzt-journal.isgkr.com.ua/previous-releases/Zbirnyk%2053%202.pdf#page=110>

34. Терещенко Ю.Є. Еколого-економічний стан землекористування Київської області. Проблеми збалансованого природокористування в агросфері : матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 2–4 листоп. 2016 р. Київ, 2016. С. 201–206. URL: <https://dspace.organic->

platform.org/xmlui/bitstream/handle/data/205/54.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=201

35. Екологічна роль та стан полезахисних лісосмуг в агроландшафтах Білоцерківського району Київської області / В. Лавров та ін. Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво : матеріали Міжнар. науково-практ. конф., 21 жовт. 2021 р. Біла Церква, 2021. С. 3–4. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7320/1/Ekolohichna_rol.pdf

36. Житовоз А.В. Стан полезахисних лісових смуг в агроландшафтах Півдня Київщини. Науковий вісник НЛТУ України. 2016. № 26.1. С. 76–83. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2016/26_1/12.pdf

37. Йовенко А.О. Огляд екологічної мережі Київської області. Екологічна безпека. 2013. С. 75. URL: <https://nau.edu.ua/site/variables/docs/docsmenu/studnauka/polit2013/tezy/Збірник%20ІЕБ.pdf#page=73>

38. Тихова О. Типологія агрофітоценозів зернових культур Лівобрежного Лісостепу. Український ботанічний журнал. 2007. Т. 64, № 6: С. 840–849. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/38333701.pdf>

39. Шанда В.І., Євтушенко Е.О. Агрофітоценоз як специфічна екологічна система. Вісник Дніпропетровського університету. 2008. Т. 2, № 16. С. 194–199. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/fbem/program_5e540e0e9f316.pdf

40. Агрофітоценологія: аспекти теорії, методології та суміжних наук [монографія] / В. І. Шанда, Е. О. Євтушенко, Н. В. Ворошилова, Я. В. Маленко; наук. ред. Ю. І. Грицан : «ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет». – Кривий Ріг: Видавець ФОП Чернявський Д.О., 2016. С. 216 URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/0564/581/1/АГРОФІТОЦЕНОЛОГІЯ%202016.pdf>

41. Мордерер Є.Ю., Гуральчук Ж.З., Моргун В.В. Проблема контролювання сегетальної рослинності в агрофітоценозах у контексті збереження біорізноманіття. Укр. бот. журн., 2018, Т. 75, №6: С. 552–563. URL: <https://ukrbotj.co.ua/pdf/75/6/ukrbotj-2018-75-6-552.pdf>
42. Конопля М., Курдюкова О., Мельник Н. Забур'яненість агрофітоценозів як екологічна проблема землеробства. Фальцфейнівські читання : матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Херсон, 21–23 трав. 2009 р. Херсон, 2009. С. 157–161. URL: http://herbology8.blogspot.com/2016/02/blog-post_16.html
43. Сметана А.В., Білоножко В.Я. Агроекологічна оцінка застосування гербіцидів та їхній вплив на ріст і розвиток культурних рослин. Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2019» : XXI Всеукр. наук. конф. молодих уч. 2019. С. 150–152. URL: http://eprints.cdu.edu.ua/3518/1/rodzinka_2019%20-150-152.pdf
44. Макаренко, А. І. Адвентивна флора Городищенського району Черкаської області. Актуальні проблеми природничих та гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2018». 2018. С. 414-415. URL: http://eprints.cdu.edu.ua/1497/1/rodzinka_2018_1.pdf#page=414
45. Терновий Ю.В., Лавров В.В., Грабовська Т.О. Умови прояву біотичних чинників в органічних агрофітоценозах при виробництві бобових культур. Екологічнобезпечні технології в рослинництві в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ-Сквира, 10 серпня 2022 року). 2022. С. 137-140. URL: https://www.agroeco.org.ua/wp-content/uploads/pdf/zbirnyk_10082022.pdf
46. Абдулоєва О.С., Карпенко Н.І. Трапляння чужинних інвазійних рослин в синтаксонах рослинності України. Чорноморський ботанічний журнал. 2009. Т. 5, № 2. С. 189–198. URL: https://web.archive.org/web/20180602223939id_/http://cbj.kspu.edu/images/PDF/ChBotJ_2009_5_2_files/CBJ092_189.PDF

47. Lavrov V.V., Miroshnyk N.V., Grabovska T.O., Yashchenko S.A. The herbaceous tier analysis in protective forest plantations, Ukraine. *Phytologia Balcanica*, Sofia, 2019. 25(3): С. 345–361. URL: http://www.bio.bas.bg/~phytolbalcan/PDF/25_3/PhytolBalcan_25-3_10_Lavrov_&_al.pdf.

48. Наукові основи інтегрального оцінювання паркових лісових екосистем в умовах великого міста: методичні рекомендації / В.В.Лавров, Н.В.Мірошник, Т.В. Шупова та ін.; під заг. редакцією доктора с/г наук проф. В.В. Лаврова . Київ. 2021. С. 68

Лавров